

– ретельній перевірці фактів і матеріалів, які публікуються чи демонструються в масмедіа;

– створення позитивного іміджу шляхом підвищення рівня професійної компетентності та покращення результатів діяльності персоналу поліції.

Список використаних джерел:

1. Лошицький М.В. Використання зарубіжного досвіду як умова вдосконалення адміністративно-правового забезпечення професійної підготовки працівників міліції (поліції). Юридична наука. 2015. № 2. С. 34–42.

2. Соболев Є.Ю., Коломойцев С.С. Досвід організації та діяльності поліції провідних країн Європи. Форум права. 2010. № 2. 461–466 с.

3. Євдокімова О.О., Пономаренко Я.С. Комунікативна толерантність поліцейських в контексті вивчення їх емоційного інтелекту. Право і безпека. 2019. № 2 (73). С. 101–108.

4. Шубіна Н. Упровадження в національне законодавство позитивного зарубіжного досвіду застосування поліцейського піклування. Адміністративне право і процес. 2020. № 10. С. 194–198.

Журавель Олена Олександрівна,

*здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 2*

Національної академії внутрішніх справ

*Науковий керівник: **Проценко Галина***

***Петрівна,** старший викладач кафедри
правничої лінгвістики Національної академії
внутрішніх справ*

ОЦІННІ ПОНЯТТЯ В КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРАВІ ТА КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

В юридичній науці оцінні поняття – це поняття, які не мають чіткого закріплення в нормативно-правовому приписі, тобто не роз'яснюються в законі чи підзаконних актах, а конкретизуються в процесі правозастосовної практики. Стикаючись з оцінними поняттями, органи досудового розслідування і суд нерідко опиняються у складній ситуації, оскільки законодавець надає їм певну свободу розсуду. Неоднозначне тлумачення різними суб'єктами оцінних понять призводить до виникнення юридичних колізій, що ускладнює тлумачення правових приписів. Врешті-решт вільний розсуд з боку правоохоронних органів завдає шкоди законності. Якість мови та

стилю кримінально-процесуального закону відіграє важливу роль у підходах до його розуміння та практичного застосування.

До цього часу виникають гострі дискусії у ході дослідження оцінних понять, оскільки з цього приводу висловлюються досить суперечливі думки, зокрема про доцільність їх існування в сфері права. В юридичній науці поки що не вироблений системний підхід до аналізу такого явища, та і саме термінологічне позначення цього поняття не можна визнати як стабільне, стале, оскільки одне і те ж по суті правове явище називається по-різному: «оцінні поняття», «оцінні терміни», «оцінні категорії», «оцінні ознаки» [1, ст. 161].

Значення стандартів у механізмі тлумачення оцінного поняття полягає в тому, що саме з їх допомогою законодавець намічає контури ознак того чи іншого факту, події, які згодом стають орієнтиром для правозастосувача, який оцінює конкретну фактичну обставину і вирішує, чи входить вона до сукупності однорідних, об'єктивних властивостей, що становлять відповідне оцінне поняття [1, ст. 163]. Проте в юридичній практиці досить часто трапляються випадки, коли одне і теж оцінне поняття тлумачиться суб'єктами правозастосування неоднозначно. Унаслідок цього виникає довільне тлумачення, а також, відповідно, юридичні помилки та правові конфлікти.

З приводу порушеної проблеми деякі дослідники зазначають, що однакові за текстуальним відображенням оцінні вислови можуть використовуватися для характеристики різних явищ соціальної дійсності та мати різний зміст. Тому оперувати такими висловами та розкривати їх зміст необхідно у контексті норми, в якій вони закріплені.

Справді, у тексті різних норм Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) оцінні вислови, ідентичні за зовнішніми ознаками, можуть не збігатися за своїм значенням, що пояснюється різними умовами, за яких їх застосовують [6, ст. 334]. Наприклад: 1) поняття “у разі необхідності”, вжите у ч. 1 ст. 217 КПК України (де зазначено про можливість об'єднання матеріалів досудових розслідувань щодо декількох осіб, підозрюваних у вчиненні одного кримінального правопорушення) та у ч. 3 цієї ж статті (у якій йдеться про можливість виділення таких матеріалів в окреме провадження) матиме нетотожний зміст [4]; 2) або ж поняття “достатні підстави” (вжите, зокрема, у ч. 1 ст. 133; ч. 8 ст. 135; ч. 2 ст. 167; ч. 2 ст. 177; ч. 4 ст. 189; ч. 1 ст. 217; ч. 5 ст. 236; п. 1 ч. 1 ст. 244 КПК України) у кожній із ситуацій, на врегулювання якої спрямована відповідна норма закону, матиме різне змістове навантаження, різний обсяг і, відповідно, різні стандарти оцінки.

Поняття «достатні підстави», безумовно, є оціночним, оскільки має визначатися з урахуванням усіх обставин і фактів, наявних у матеріалах кримінального провадження. Олександр Юхно у своїй роботі «Теоретичні та прикладні проблемні питання щодо оціночних понять у чинному КПК України та шляхи їх удосконалення» вбачає за доцільне виключити з положень КПК України вказівку на «достатність» [3, ст. 81].

Подібна ситуація стосується й поняття «достатні докази», оскільки, за твердженням О. М. Бандурки, заздалегідь визначити вичерпний перелік таких відомостей щодо різних видів кримінальних правопорушень та обставини їх вчинення неможливо. З огляду на це їх «достатність» встановлюється залежно від характеру вчиненого правопорушення, індивідуальних особливостей та конкретних обставин [5, ст. 695-696].

Оцінним поняттям, які стосуються тимчасового обмеження конституційних прав і свобод людини, також властиві свої особливості застосування у кримінальному провадженні. Зокрема, це заходи забезпечення кримінального провадження, що застосовуються з метою досягнення дієвості цього провадження. Першим із таких є поняття «обгрунтована підозра» (п. 1 ч. 3 ст. 132, ч. 2 ст. 177, ч. 1 ст. 185, п. 4 ч. 1 ст. 190, п. 1 ч. 1 ст. 194 КПК України та ін.), зміст якого на законодавчому рівні не розкривається, а лише пов'язується з початком притягнення особи до кримінальної відповідальності [3, ст. 81]. Досить часто це поняття застосовується у практиці Європейського суду з прав людини і є обов'язковою частиною терміна «кримінальне обвинувачення». Сам термін є фактично офіційним повідомленням особі уповноваженим органом про те, що вона підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення. Тобто «підозра», яка висувається компетентним органом, має бути обгрунтованою. Тому законодавча вказівка на «обгрунтованість» є дещо недоречною, але прийняте рішення (наприклад, письмове повідомлення про підозру) втрачає свій сенс процесуального документа, адже не базується на відповідних достатніх і допустимих доказах.

З огляду на викладене можна зауважити, що деякі термінологічні неузгодженості, які виникають у правозастосовній практиці, згодом не закріплюються у нормативних актах, у зв'язку з чим вони зникають зі сфери правового регулювання, що має негативний вплив на функціонування правової системи.

Підсумовуючи зазначене, можна зробити висновок, що при вживанні оцінних понять законодавці мають конкретизувати мету подальшого їх застосування. Основні оцінні поняття мають бути

законодавчо врегульовані для їх чіткого та однозначного розуміння. Термінологія чинного КПК України потребує вдосконалення, що зумовлено наявністю суперечливого й неточного тлумачення та застосування оцінних процесуальних дефініцій. Як наслідок, наявне порушення основоположних засад кримінального провадження та судочинства.

Список використаних джерел

1. Капліна О. Оцінні поняття в кримінальному судочинстві. Вісник Академії правових наук України. Харків: Право, 2004. № 2(37). С. 160-167.
2. Тітко І. А. Оцінні поняття у кримінально-процесуальному праві України: монографія. Харків: Право, 2010. 216 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2011/Titko_2010.pdf (дата звернення: 27.10.2021).
3. Юхно О. О. Теоретичні та прикладні проблемні питання щодо оціночних понять у чинному КПК України та шляхи їх удосконалення. Проблеми теорії та практики кримінального провадження: матеріали кругл. столу (м. Харків, 17 черв. 2021 р.) / редкол.: В. В. Сокурченко (голова), Л. В. Могілевський, М. Г. Щербаковський; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. С. 79-83.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне зак-во зі змін. та допов. станом на 1 лип. 2021 р.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар: у 2-х т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків: Право. 2012. 768 с.
6. Богуцька Н. М. Методологія оцінних понять закону. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки : зб. наук. праць. 2016. № 845. С. 332–339.